

***Smart villages* jako koncepcja rozwoju obszarów wiejskich**

Podstawowym celem pracy było zbadanie zagadnienia *smart villages*, które w dyskusji nad rozwojem obszarów wiejskich jawi się zarówno jako teoretyczna koncepcja, jak również jako instrument polityki rozwoju. Intencją autora pracy było udowodnienie tezy, że *smart villages* jest nową koncepcją rozwoju obszarów wiejskich, u podstaw której leży dążenie do poprawy jakości życia poprzez odpowiedź społeczności lokalnych na zdiagnozowane wyzwania rozwoju.

W pracy zastosowanych zostało kilka komplementarnych metod badawczych. Po pierwsze, dokonany został krytyczny przegląd piśmiennictwa, który pozwolił na zgłębienie badanego tematu i precyzyjniejsze zaplanowanie i przeprowadzenie badań empirycznych. Po drugie, na bazie materiałów dotyczących instrumentu *smart villages*, w tym wybranych Planów Strategicznych WPR (PS WPR) na lata 2023-2027, dokonana została jego ocena. Po trzecie, w badaniu empirycznym zastosowane zostały metody z grupy wielowymiarowych analiz porównawczych (WAP), które pozwoliły na opracowanie klasyfikacji o charakterze porządkowym oraz identyfikację struktury wewnętrznej badanego zagadnienia w postaci typologii. Badaniem objęte zostały wszystkie gminy wiejskie i miejsko-wiejskie w Polsce, tj. 2175 jednostek. Zakres czasowy analizy wyznaczyły dwa ujęcia – statyczny (stanu) oraz dynamiczny (zmiany), zasadniczo obejmujące lata 2005-2021.

Badanie wykazało, że instrument inteligentnej wsi w ramach WPR UE na lata 2023-2027 został osadzony w krajach członkowskich w podejściu LEADER/RLKS. Niemniej, interwencje w poszczególnych PS WPR są mało konkretne oraz najczęściej pozbawione odrębnego finansowania. Instrument ten, na poziomie unijnym, ma odpowiadać na uniwersalne wyzwania rozwoju obszarów wiejskich: 1) przemiany ludnościowe; 2) aktywność społeczną; 3) cyfryzację; 4) zmiany klimatyczne; oraz 5) polaryzację rozwoju. W ramach tych wyzwań zidentyfikowano 11 wyzwań lokalnych specyficznych dla Polski. Rozkład przestrzenny wyzwań lokalnych jest odmienny w obu badanych ujęciach – statycznym i dynamicznym. W przypadku większości wyzwań jest on powiązany z porządkiem centrum-peryferie, jednak wyjątkiem są zmiany klimatyczne, skumulowane w Polsce centralnej i zachodniej. Typologia

obszarów wiejskich pokazała, że odznaczają się one istotną różnorodnością wyzwań lokalnych w każdym z badanych ujęć czasowych.